

บทที่ 7

สรุปผลการวิจัย

ในสมัยก่อนนั้นชาวมอแกนหารายได้จากการเก็บของทะเลจำพวกหอยมุก โขง หอยนมสาว หรือปลิงทะเล เพื่อนำมาแลกเปลี่ยนเป็นสิ่งของเครื่องใช้ที่พวกเขาต้องการ หรือขายให้แก่พ่อค้าบนฝั่ง รวมทั้งก็ยังมี การเก็บทรัพยากรธรรมชาติชนิดอื่นๆ ยกตัวอย่างเช่น รังนก รวงผึ้ง ไม้หอม และผลิตภัณฑ์ในป่าอีกจำนวนหนึ่ง ชาวมอแกนมีความเข้าใจในธรรมชาติในสิ่งที่พวกเขาอาศัยอยู่ร่วม เป็นความรู้ทางทะเลเกี่ยวกับการดำรงชีวิต และความเข้าใจในแหล่งที่อยู่อาศัย และพฤติกรรมของสัตว์ทะเลชนิดต่างๆ หรือจะเป็นความรู้เกี่ยวกับพืชพันธุ์ที่หลากหลายชนิด มอแกนก็มีความเชี่ยวชาญในการเสาะแสวงหา รวมทั้งนำมาใช้ในชีวิตประจำวันของพวกเขาได้เป็นอย่างดี ดังนั้นมอแกนจึงจัดว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในธรรมชาติรอบตัวทั้งทางทะเล และทางบก ซึ่งพวกเขาใช้ชีวิตและดำรงเผ่าพันธุ์เคียงคู่กับธรรมชาติมาโดยตลอด

พื้นที่บริเวณหมู่เกาะสุรินทร์ เป็นสถานที่ซึ่งชาวมอแกนหลายกลุ่มเข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ เพื่อทำมาหากิน พักอาศัยและเป็นจุดพักจอดเรือหลบลมมาเป็นเวลานานแล้ว เกิดการเริ่มตั้งหลักแหล่งขึ้นในเวลาต่อมา จนในที่สุดกลายเป็นหมู่บ้านของชาวมอแกนบนเกาะสุรินทร์

ต่อมาเมื่อมีการเข้ามาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยการเข้ามาจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 ดังนั้นเมื่อมีการเข้ามาของอุทยานแห่งชาติ โดยทำการประกาศให้พื้นที่อันอุดมสมบูรณ์แห่งนี้ จัดตั้งเป็นพื้นที่สงวนแห่งอุทยานแห่งชาติ อันส่งผลให้ต้องมีการประกาศใช้กฎในการควบคุมดูแลพื้นที่สงวนนั้นๆ ด้วย รวมถึงความทันสมัยที่เข้ามาสู่สังคมวัฒนธรรมของชาวมอแกน ดังนั้นด้วยเหตุเหล่านี้ ย่อมส่งผลกระทบต่อความเป็นภาวะคุกคามต่อความรู้พื้นบ้านที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาวมอแกน ที่ต้องดำรงชีพอยู่ด้วยการเก็บสะสมทรัพยากรทางทะเลเป็นหลักตามวิถีชีวิตดั้งเดิม

ในอดีตวิถีชีวิตการดำรงอยู่ที่ต้องพึ่งพาในเรื่องการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ตลอดจนความรู้พื้นบ้านของมอแกนซึ่งได้จากการเรียนรู้ที่พวกเขาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติ เกิดเป็นความเชื่อ วิถีปฏิบัติ การใช้ประโยชน์และเป็นความเข้าใจต่อสภาพสิ่งแวดล้อมของชาวมอแกนเอง โดยเฉพาะความรู้ทางด้านทะเลและพื้นที่ชายฝั่ง จากภาวะคุกคามที่มีต่อความรู้พื้นบ้านในเบื้องต้น ส่งผลกระทบต่อเรื่องของกระบวนการความรู้ การใช้และการสืบทอดความรู้

พื้นบ้านของชาวมอแกน ถูกลดทอนคุณค่าของความรู้ลง เกิดเป็นความขาดตอนของความรู้ชั้นในที่สุด เมื่อ ”ความรู้” ถูกหลงลืม และละเลยการใช้ การสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกคนหนึ่ง

สุริชัย หวันแก้ว (2546 : 3) กล่าวว่า “กลุ่มชายขอบ” (marginal group) หมายถึง กลุ่มที่ยังไม่ถูกกลืนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มใหญ่อย่างสมบูรณ์ กลุ่มที่ละทิ้งวัฒนธรรมเดิมของตนไปบางส่วน และยังไม่ได้เป็นที่ยอมรับอย่างสมบูรณ์ในวัฒนธรรมใหม่ที่กลายมาเป็นวิถีชีวิตของตน คำนี้มักจะนำมาใช้กับกลุ่มคนที่อพยพย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ในกลุ่มคนนี้จะมีความแตกต่างผสมกันมากมาย ดังนั้นทัศนคติ คุณค่า และแบบอย่างพฤติกรรมที่แสดงออกมากจึงมิได้มีลักษณะเป็นของวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง

ดังนั้นการกลายเป็นชายขอบของทั้งคนและความรู้ จึงเป็นผลมาจากการถูกตีตรากำหนดขึ้น หรือแม้แต่การถูกลดทอนคุณค่าลง ล้วนเป็นผลจากกรอบของสังคมใหญ่ภายนอกที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ที่หลายคนเชื่อกันว่า คนชายขอบและและความเป็นชายขอบนั้นเป็นภาวะปกติธรรมดา และเป็นธรรมชาติมาแต่เดิม เป็นไปตามชาติกำเนิด เป็นลักษณะเฉพาะตัว โดยมีได้มีสัมพัทธภาพอันใดกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและบริบทความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคม

คำกล่าวเหล่านี้บ่งบอกถึงลักษณะที่สังคมจะจัดวาง “ตำแหน่ง” ผู้คนกลุ่มต่างๆ ในสังคมได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะกรณีของชาวมอแกน ถูกมองว่าเป็น “คนชายขอบ” อีกกลุ่มหนึ่งในสังคม

จากเหตุผลต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น วิถีชีวิตการดำรงอยู่ที่ต้องพึ่งพาในเรื่องการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางทะเลและป่าไม้ ตลอดจนความรู้พื้นบ้านของมอแกนซึ่งได้จากการเรียนรู้ที่พวกเขาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติ เกิดเป็นความเชื่อ วิถีปฏิบัติ การใช้ประโยชน์ และเป็นความเข้าใจที่สอดคล้องกับสภาพสิ่งแวดล้อมของชาวมอแกนเอง โดยเฉพาะความรู้พื้นบ้านทางด้านทะเลและพื้นที่ชายฝั่ง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้คือ

1. ความรู้พื้นบ้านเกี่ยวกับทะเลและพื้นที่ชายฝั่ง

ความเชี่ยวชาญชำนาญในพฤติกรรมของสัตว์ เกิดจากการบ่มฝึกทางความรู้ ประสบการณ์ และการเรียนรู้ในชีวิตจริง ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น แต่ในปัจจุบันนี้ที่การดำหาเก็บของทะเล เพื่อการแลกเปลี่ยน หรือนำไปขายให้แก่พ่อค้าบนฝั่งนั้น เป็นเรื่องที่ขัดกับกฎของทางอุทยานฯ แต่ในทางปฏิบัติ อุทยานฯก็อนุญาตให้มอแกนสามารถเก็บเพื่อขายได้ในปริมาณที่พอเหมาะ พอเพียงแก่การยังชีพเท่านั้น ในความเป็นจริงแล้ว การดำน้ำเก็บหาของทะเลนั้น เป็น

กิจกรรมชายฝั่งทะเลที่อยู่คู่กับชนเผ่าที่ตั้งถิ่นฐานเลือกอาศัยอยู่ตามริมชายฝั่งทะเลหรือเกาะต่างๆมานานแล้ว พวกเขาเหล่านั้นต่างมีความรู้ในกลุ่มที่ล้วนเกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตที่ควบคู่ไปกับธรรมชาติ หาใช้ประโยชน์จากแหล่งทรัพยากรภายในชุมชนและรอบชุมชน การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องแรกที่สมาชิกในกลุ่มต้องประสบ เมื่อเวลาผ่านไปคนในสังคมเกิดเป็นความเรียนรู้และพยายามเข้าใจในวิถีของธรรมชาติสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยพยายามหาคำอธิบายในรูปแบบของความเชื่อ เรื่องเล่า นิทานพื้นบ้าน หรือข้อเท็จจริงที่ปรากฏให้เห็น เหล่านี้มาสร้างเป็นระบบความรู้ทางทะเลของเฉพาะกลุ่มชนขึ้นมา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้ประโยชน์ทางทรัพยากรในพื้นที่ พบว่า การทำมาหากินของมอแกน มีข้อจำกัดที่ปรากฏให้เห็นด้วยตัวของมันเอง คือไม่มีการเก็บทรัพยากรจนหมดเพียงแต่เก็บในปริมาณที่เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน ด้วยช่วงเวลาที่ถูกกำหนดด้วยระดับน้ำจากปรากฏการณ์น้ำขึ้นน้ำลง ประสบการณ์ของมอแกนแต่ละคน ความเชี่ยวชาญในแหล่งของทรัพยากรต้องอาศัยความชำนาญและการสะสมประสบการณ์ เรื่องของพฤติกรรมของสัตว์ การคาดการณ์ล่วงหน้าเพื่อหาแหล่งที่อยู่ของสัตว์ชนิดนั้น รวมถึงการสังเกตถึงแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งอาหารและลักษณะทางนิเวศทางทะเลต่างๆที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อพฤติกรรมของสัตว์เหล่านั้น อันมีผลต่อความสำเร็จในการเก็บหาทรัพยากรเหล่านั้น เรื่องเหล่านี้อาจเกิดขึ้นได้จากการสอนเพียงไม่กี่ครั้ง แต่หากมองเรามองให้เห็นถึงแหล่งที่มาของความรู้เหล่านี้ ที่ผ่านกาลเวลา การทดสอบ การยอมรับ และถูกนำมาใช้ประโยชน์ จนถ่ายทอดจากมอแกนรุ่นหนึ่งมาสู่มอแกนในรุ่นต่อมา เหมือนกับความรู้ในเรื่องของแผนที่จากความทรงจำ (cognitive maps) เป็นแผนที่ซึ่งเกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์ในพื้นที่จนเกิดเป็นความเชี่ยวชาญและชำนาญในพื้นที่เป็นอย่างดี กล่าวคือ ผู้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และใช้ประโยชน์ร่วมกันในบริเวณนั้นมาเป็นเวลานาน ผ่านการสั่งสม เก็บรายละเอียด ที่จะเติมเต็มความรู้ในเรื่องแผนที่ของการใช้ประโยชน์ทางนิเวศวิทยาทางทะเล ด้วยการอธิบายออกมาทางแผนที่จากคำบอกเล่า และยังคงมีประโยชน์ต่อคนในรุ่นต่อมา เพื่อการใช้ประโยชน์ในพื้นที่จริง เด็กมอแกนรุ่นใหม่ในปัจจุบัน ไม่สามารถจำแนกแยกแยะพื้นที่ได้ละเอียดอย่างรุ่นผู้ใหญ่ สำหรับรายชื่อของสถานที่จำนวน 89 ตำแหน่งโดยรอบพื้นที่ของเกาะสุรินทร์ การเรียกชื่อนั้นสามารถเรียกได้เพียงชื่อของพื้นที่ครอบคลุมบริเวณโดยรวม ไม่สามารถเจาะจงถึงรายละเอียดในบริเวณพื้นที่ส่วนย่อยได้ โดยใช้การบอกเพียงทิศทางเอาเท่านั้น ถึงแม้ขนาดมอแกนวัยรุ่นอีกหลายคนยังไม่สามารถจดจำได้ทั้งหมด ในขณะที่บางคนยังมีความรู้ในเรื่องของนิเวศทางทะเล แต่ในบางครั้งพวกเขาเหมือนจะไม่รู้ว่า ความรู้เหล่านี้มาจากไหน และไม่ได้สนใจถึงที่มาที่ไปของเรื่องราว และเนื่องจากยังมีการใช้พื้นที่ในเกาะสุรินทร์อยู่ต่อไป แผนที่หรือรายชื่อของพื้นที่เหล่านี้จึงยังคงอยู่ในความทรงจำของพวกผู้ใหญ่เสมอ เพื่อรอเพียงการถ่ายทอดในขั้นตอนของการ

ใช้ประโยชน์จริงในพื้นที่ トラบโดที่การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ยังคงดำเนินอยู่ต่อไป ควบคู่ไปกับวิถีชีวิตของชาวมอแกน เกาะสุรินทร์

2. ความรู้พื้นบ้านเรื่องการใช้และสืบทอดความรู้ในการต่อเรือ

การสร้างเรือของชาวมอแกน เป็นงานที่ต้องอาศัยทั้งความรู้ความสามารถของช่างต่อเรือ รวมถึงความพยายามและความอดทน ในทุกรายละเอียดของการต่อเรือมอแกนหนึ่งลำมี “ความรู้ของการทำเรือ” สอดแทรกอยู่ เกิดจากการเก็บสะสมความรู้และประสบการณ์ ถ่ายทอดออกมาเป็นความรู้ ตัวแบบ และเทคโนโลยีในการต่อเรือของชาวมอแกน

มอแกนผู้ต่อเรือกำบางทุกคน ถือปฏิบัติตามรูปแบบของขั้นตอนการต่อเรือ ตั้งแต่วิธีการเลือกชนิดของไม้ ลักษณะของต้นไม้ต้นนั้น การสืบทอดความรู้ในการใช้เครื่องมือสำหรับการขุดเรือ ขั้นตอนและวิธีการสร้างเรือ ตั้งแต่การโค่นต้นไม้ จนถึงขั้นตอนของการประกอบเรือ และนำเรือลงน้ำ เพียงแต่ในเรื่องของความเชื่อบางข้อ อาทิ การนำกิ่งไม้ขนาดเล็กมาปักที่โคนต้นไม้ใหญ่ที่ถูกโค่นเพื่อทำเรือ มอแกนวัยรุ่นบางคน ไม่ยึดถือปฏิบัติตามแล้ว ในขณะที่อีกหลายคนยังคงปฏิบัติตัวเหมือนกับแบบแผนที่บรรพบุรุษได้เคยทำมา เมื่อทำการเปรียบเทียบกับข้อมูลการทำเรือของ Pierre Ivanoff (1973 หรือ 2516) ขั้นตอนในเรื่องของรูปแบบวิธีการสร้างเรื่อนั้นยังคงสืบทอดมาถึงมอแกนรุ่นปัจจุบันได้อย่างค่อนข้างสมบูรณ์ (กำบางมอแกนลำล่าสุดปี 2545) เมื่อช่วงเวลาที่แตกต่างกันนานถึง 29 ปี เป็นแบบแปลนการต่อเรือยังคงอยู่ในความทรงจำของมอแกนช่างต่อเรือทุกคน ส่วนเรื่องของการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการต่อเรือ เริ่มตั้งแต่การเข้าป่าไปตัดไม้เรือ ผู้เฒ่ามอแกนจะตามขึ้นไปดูการขุดเรือ รวมทั้งสอนและให้คำแนะนำแก่ลูกหลานในเรื่องของรายละเอียดการต่อเรือด้วย

เมื่อศึกษาข้อมูลในหนังสือ The Moken Boat ของ Jacques Ivanoff (1999 : 103) ที่บรรยายไว้เกี่ยวกับเรื่องเรือมอแกน เปรียบเทียบกับข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกไว้ในการสร้างเรือมอแกนปี 2545 พบข้อสังเกตว่า ในปัจจุบันมอแกนยังคงมีการเรียกชื่อส่วนต่างๆของเรือเหมือนเดิมแทบจะไม่มีมีการเรียกชื่อส่วนรายละเอียดของชิ้นส่วนเรือที่เปลี่ยนแปลงไป เพียงแต่ในแง่ของความหมายและความผูกพันที่มีต่อเรือมอแกนนั้น พบว่าลดลงอย่างเห็นได้ชัดเจน ในปัจจุบันนี้มอแกนรุ่นใหม่โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น บางคนรู้เพียงขั้นตอนวิธีการต่อเรือ รวมถึงความเชื่อบางข้อที่สอดแทรกอยู่ในขั้นตอนการสร้างเรือ ความรู้ที่ว่าในรายละเอียดตรงจุดนี้ต้องทำอย่างไร หรือหากเสียต้องมีวิธีการแก้ไขด้วยวิธีใด ซึ่งความรู้ในรายละเอียดเหล่านี้ไม่สามารถมิได้ หากไม่เคยผ่านช่วงเวลาการรับรู้ความรู้ที่เคยช่วยพ่อหรือญาติพี่น้องทำเรือมาก่อน

โดยในปัจจุบันมอแกนรุ่นวัยหนุ่มที่เกาะสุรินทร์ไม่มีความคิดเกี่ยวกับระบบความเชื่อที่ Jacques Ivanoff (1999 : 110) กล่าวว่า “มีการเปรียบเทียบเรือมอแกน เป็นแบบจำลองของร่างกายมนุษย์” เพียงแต่มีการเรียงชื่อลักษณะของเรือมอแกนบางส่วน โดยใช้คำเรียกในส่วนของร่างกายมนุษย์เหมือนกัน หากแต่ความรู้ความเชื่อที่สามารถจะอธิบายถึงแหล่งที่มาหรือระบบสัญลักษณ์เหล่านี้ คงเป็นเรื่องยากในทุกวันนี้

ความเปลี่ยนแปลงในเรื่องนี้เรื่องต้นจากการตั้งรกรากก่อนข้างถาวรบนเกาะสุรินทร์ วิถีชีวิตเร่ร่อนเริ่มลดลงจนกระทั่งหยุดการเดินทาง เกิดการพึ่งพาอุทยานฯ ในแง่ของการจ้างงานประจำตลอดฤดูกาลท่องเที่ยว และการเข้ามาแทนที่ของเรือหัวโทง เรือกำบังมอแกนหลายลำค่อยๆ ถูกละทิ้ง มอแกนพากันอพยพขึ้นมาตั้งบ้านเรือนถาวรบนเกาะ ดังนั้นเมื่อมอแกนหยุดการใช้ประโยชน์จากเรือกำบัง ในที่สุดอาจเหลือเพียงเรื่องเล่าของความรู้ความชำนาญ ความเชื่อที่สืบทอดกันมาไม่ว่าเป็นความเชื่อในการเลือกไม้ การเลือกใช้เครื่องมือ เทคนิคและเทคโนโลยีพื้นบ้าน ที่แสดงออกให้เห็น ในแง่ของการยึดถือปฏิบัติร่วมกันมาของช่างต่อเรือและชาวมอแกนที่เคยมีต่อเรือกำบังของพวกเขา

ดังนั้นหากไม่มีการสร้างเรือกำบังมอแกนอีกต่อไป เชื่อว่า ความรู้ความเชื่อที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาพื้นบ้านของการต่อเรือเหล่านี้ ในที่สุดก็จะรางเลือนและถูกหลงลืมจากลูกหลานชาวมอแกน ความรู้เรื่องเรือของชาวมอแกนย่อมสูญสลายไปพร้อมกับการไม่คงอยู่ของลักษณะเรือรวมทั้งสัญลักษณ์ที่แฝงอยู่ในเรื่องราวของเรือมอแกนด้วย

3. การแสดงให้เห็นโลกของชาวมอแกน : แผนที่เส้นทางเดินเรือของชาวมอแกน วิถีชีวิตเร่ร่อนและความรู้ในการเดินเรือ

เมื่อพิจารณานิทานพื้นบ้านของชาวมอแกน บทบาทที่ทำหน้าที่ในการเป็น cognitive maps เพื่อช่วยให้คนในสมัยก่อนถ่ายทอดและเชื่อมโยงเส้นทางเดินเรือในอดีตมาสู่มอแกนในรุ่นต่อมา นิทานเป็นเหมือนเครื่องบอกเล่าถึงระยะเวลา การใช้พื้นที่ วิธีการการเดินเรือ การสร้างเรือหรือปรัชญาในการดำรงชีวิตที่แฝงอยู่ในเนื้อเรื่อง เป็นการถ่ายทอดออกมาผ่านทางทางเนื้อหาเรื่องราว และความประทับใจในเรื่องราวของวิถีชีวิตมอแกน

ตัวอย่างนิทานเรื่อง “กามัน” เล่าถึงที่มาของตำนานชนเผ่ามอแกน เชื่อมโยงถึงเหตุผลที่คอยรองรับมาอาศัยในการเลือกเป็นชนเร่ร่อน โดยการผูกโยงเข้ากับเนื้อหานิทาน ที่ราชินีซีเปียน ของมอแกนได้ลงโทษน้องสาว ที่มาแย่งคนรักของนางไป จึงสาปแช่งให้น้องสาวและ “กามัน” คนรักของนางต้องคำสาปให้มีวิถีชีวิตที่ต้องเร่ร่อน อาศัยในเรือมอแกน กินหัวมัน เป็นนิทานที่แสดงให้เห็นถึงต้นกำเนิดของคำเรียกชื่อเผ่าของมอแกน คำว่า Iemo(ละมอ) หมายถึง จมอยู่

ในน้ำ น่องสาวของซีเปียนที่ชื่อ Ken(เกิน) หมายถึงทะเล (ออเกิน) lemo ken ต่อมาจึงเหลือเรียกเพียง Moken (มอแกน) เท่านั้น ชื่อ “มอแกน” จึงมีความหมายว่า “คนที่โดนคำสาปให้มีชีวิตอยู่กับท้องทะเล” Jacques Ivanoff (2001:150-204)

นิทาน “กามัน” ยังแสดงถึงเส้นทางการเดินเรืออพยพของชาวมอแกนในตำนานของการเริ่มต้นวิถีชีวิตที่ต้องเร่ร่อนจากการถูกคำสาป เส้นทางการเดินเรือของนิทานเรื่องนี้ เริ่มเดินทางในทิศทางของเส้นทางการเดินเรือจากเกาะทางด้านเหนือของหมู่เกาะมะริด ประเทศพม่า เดินเรือเรื่อยลงมาทางด้านทิศใต้ จนในที่สุดเดินทางเข้ามาถึงในประเทศไทยบริเวณเกาะภูเก็ต จากนั้นไม่สามารถคำนวณในเรื่องของเวลาในนิทานได้ แต่มอแกนกลุ่มนี้ก็พากันเคลื่อนย้ายอพยพเดินทางย้ายกลับขึ้นไปยังเกาะจาเตี้ยก หรือเกาะย่านเชือกจนเป็นตำนานในนิทานว่า ในที่สุดกามันกลายเป็นหัวหน้าเผ่าของมอแกนกลุ่มจาเตี้ยก นิทานเรื่องนี้ถูกเล่าโดยปู่ตายายของมอแกนจาเตี้ยก (เกาะย่านเชือก) โดยจุดเริ่มต้นของนิทานในเส้นทางการอพยพ จะอยู่ทางเกาะด้านเหนือ ส่วนเกาะจาเตี้ยก เป็นเกาะที่มอแกนกลุ่มนี้เข้ามาปักหลักพักอาศัย จนอาจเรียกได้ว่าเป็นบรรพบุรุษของ มอแกนเกาะจาเตี้ยกได้

นิทานเรื่อง “กะเอ็ด” เล่าถึงเหตุผลของการอพยพย้ายถิ่นฐาน จากคำสาป โจรผู้ร้าย การทำมาหากิน และเกาะที่อยู่อาศัยโดยปลอดภัยจากลมพายุ เป็นการเชื่อมโยงให้เห็นถึงการต่อเชื่อมเรื่องราวในวิถีชีวิต ผูกโยงเข้ากับจินตนาการของผู้เล่านิทาน เรียบเรียงออกมาเป็นบันทึกเรื่องราวการผจญภัย ในตำนานมอแกน โดยจุดเริ่มต้นของนิทานในเส้นทางการอพยพ จะอยู่ทางเกาะคุง(หมู่เกาะด้านเหนือ ของหมู่เกาะมะริด) เป็นเกาะที่มอแกนกลุ่มนี้พักอาศัย และเป็นจุดเริ่มของการเดินทาง โดยพวกเขาตัดสินใจเดินทางจะไปอยู่ที่เกาะเล็กๆ คือเกาะ Senarg และ Jelay ในหมู่เกาะมะริดด้านเหนือ ตำแหน่งของเกาะอยู่สูงกว่าเกาะคุงในทิศตะวันตกเฉียงเหนือ

นิทานเรื่อง “การเดินทางของมอแกน” เล่าโดยมอแกนเกาะสุรินทร์ เมื่อเทียบกับ “แผนที่การเดินทางจริงของมอแกนปัจจุบัน” เห็นได้ว่า เส้นทางการเดินเรือเกือบทั้งเป็นเส้นทางเดียวกันอย่างชัดเจน นิทานเรื่องนี้ น่าจะมาจากเรื่องแต่งของมอแกนที่อาศัยอยู่ที่เกาะสุรินทร์ หรือเกาะย่านเชือก ตามระดับแนวของ Moken Subgroups ในระดับล่างของหมู่เกาะมะริดตอนใต้ ติดกับทะเลอันดามันเหนือ จากสมิหลันถึงเกาะเปล้า เป็นเส้นเขตปัจจุบันของมอแกนที่สุรินทร์ยังคงมีการใช้ประโยชน์เป็นพื้นที่การทำมาหากิน ดังนั้นน่าจะมาจากการที่มอแกนผู้เล่านิทานนำเอานิทานเรื่องนี้ มาผูกโยงกับเส้นทางการเดินเรือจริงของกลุ่มมอแกนที่อาศัยอยู่ในบริเวณหมู่เกาะมะริดตอนใต้

สรุปได้ว่า “นิทานพื้นบ้านมอแกน” คือความรู้ที่อยู่ในรูปของเรื่องเล่าที่แต่งเสริมจินตนาการของมอแกนผู้เล่านิทานเข้าไปด้วย แต่เค้าโครงเรื่อง เส้นทางการเดินเรือและวิถีชีวิตของมอแกนที่สอดคล้องประกอบเข้ามาในเนื้อเรื่องนั้น แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานเรื่องราวโครง

เรื่องของนิทาน กับประสบการณ์ เหตุการณ์ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตของผู้คนและของมอแกน รวมเข้ากับจินตนาการของผู้เล่า เป็นเหมือนการบอกเล่าถึงความเป็นมา ความรู้ความเข้าใจการอธิบายธรรมชาติของมอแกน รวมถึงอธิบายให้เห็นภาพของเส้นทางเดินเรืออพยพ การเดินทางไปทำมาหากินของมอแกนในรุ่นก่อน ถูกถ่ายทอดไปสู่การรับรู้ของคนรุ่นต่อมา

การเดินทางจากนิทานพื้นบ้านมอแกนนั้นส่วนมากจะเป็นการเดินทางเรือเคลื่อนตัวลงมาทางตอนใต้ ยกตัวอย่าง “กามันและเก็น” เดินทางจากเกาะด้านเหนือด้วยเรือลงมาถึงเกาะภูเก็ต แล้วกลับไปเกาะจาเตียก ส่วนสุไ่น กล้าทะเล (มอแกนเกาะสุรินทร์ อพยพมาด้วยกันและจากเกาะคุง) ก็เคลื่อนตัวอพยพลงได้มาจากเกาะคุงทางตอนเหนือ ของหมู่เกาะมะริด จนมาตั้งหลักแหล่งที่เกาะสุรินทร์ ส่วนหม่าคะ (มอแกนเกาะสุรินทร์ อพยพมาจากเกาะจาเตียก) เดินทางจากเกาะจาเตียกลงมาที่เกาะสุรินทร์ เกาะพระทอง แล้วกลับมาที่สุรินทร์อีกครั้ง ในปัจจุบันแทบไม่มีหลักฐานหรืองานเอกสารที่สามารถยืนยันในเรื่องของช่วงเวลาการเดินทางอพยพของกลุ่มมอแกนในอดีต

ดังนั้นจากข้อมูลในเรื่องของนิทานพื้นบ้านมอแกน พบว่า นิทานพื้นบ้าน เป็นเหมือนการบันทึกของแบบแผนวิถีชีวิต เส้นทางเดินเรือ การผจญภัย และความรู้ที่แฝงให้เห็นถึงการใช้ชีวิตร่วมกับธรรมชาติ เพราะนิทานเกิดจากการที่แต่งขึ้นของมอแกนผู้เล่านิทาน ที่ได้เดินทางเร่ร่อนพบเจอกับเรื่องแปลกประหลาด เหตุการณ์ต่างๆ หรือเจอเข้ากับปรากฏการณ์ธรรมชาติทางทะเล ตามเกาะต่างๆ ที่มีการอพยพโยกย้ายผ่านเข้าไปใช้พื้นที่ของชาวมอแกน

ในสมัยก่อนนอกเหนือจากการเล่านิทานเพื่อจุดประสงค์ในแง่ของความบันเทิงแล้ว ยังสอดแทรกความรู้ และความเข้าใจในธรรมชาติลงไปด้วย แต่ในปัจจุบันนี้ เมื่อมอแกนที่เกาะสุรินทร์ หยุควิถีเร่ร่อนของชีวิตพวกเขาลง แหล่งข้อมูลในนิทานหรือคุณค่าในฐานะที่นิทานเป็นเหมือนแหล่งความรู้ในการถ่ายทอดเรื่องราว ความเชื่อ ความเข้าใจในวิถีแห่งการอยู่ร่วมกันของชีวิตมอแกนและธรรมชาติ และพื้นที่การใช้ประโยชน์ ถูกลดคุณค่าและความสำคัญลงไปมาก ในปัจจุบันนี้การถ่ายทอดความรู้ในเรื่องของแผนการเดินทางที่แฝงในนิทานพื้นบ้าน เรียกได้ว่า “ไม่หลงเหลือการเล่านิทานให้แก่ลูกหลานฟังอีกแล้ว” รวมถึงมอแกนที่สามารถจดจำเรื่องราวของนิทานมอแกนที่เคยเล่าสืบกันมาต่างหลงลืมเนื้อหาในนิทานไปมาก จนไม่สามารถปะติดปะต่อเรื่องราวในนิทานให้มีรายละเอียดที่ชัดเจนขึ้นมาได้ และจากความเจริญทางด้านวัตถุที่แพร่เข้ามาสู่สังคมมอแกน การเข้ามาของโทรทัศน์และละครต่างเข้ามามีความสำคัญในวิถีชีวิตในฐานะของแหล่งให้ความบันเทิงชนิดใหม่ แทนที่การเล่านิทานพื้นบ้านเพื่อความบันเทิง ผู้วิจัยพบว่า เด็กๆมอแกนไม่สามารถจดจำหรือบอกถึงรายละเอียดเรื่องราวของนิทานมอแกนได้ แต่กลับสามารถจดจำชื่อและเรื่องราวของตัวละครในโทรทัศน์ได้อย่างแม่นยำ

ผลการศึกษาพบว่า “โลกของชาวมอแกน” มีสภาพที่หดแคบและถูกจำกัดลงเนื่องจากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป คือมีการตั้งหลักแหล่งที่ถาวรมากขึ้น การเดินทางทางทะเลจำกัดลง ความรู้พื้นบ้านด้านนิเวศทางทะเลสะท้อนให้เห็นปรากฏการณ์ของการเปลี่ยนแปลงได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจากมอแกนรุ่นใหม่หันมาพึ่งพาอุทยานแห่งชาติ และอาศัยการรับจ้างทำงานรายวันในฤดูท่องเที่ยวเป็นช่องทางในการทำมาหากิน ดังนั้นจึงพบความขาดตอนของความรู้ที่เป็น “ช่องว่าง” ของความรู้พื้นบ้านขยายเพิ่มขึ้นระหว่าง มอแกนรุ่นใหม่ (อายุน้อยกว่า 25 ปี) และรุ่นเก่า (อายุมากกว่า 25 ปี)

มอแกนรุ่นเก่ามีความรู้และความทรงจำที่ดีเกี่ยวกับพื้นที่ที่ทำมาหากินทั้งบนบกและในทะเล ครอบคลุมเกาะต่างๆ ในทะเลอันดามันหลายสิบเกาะ สามารถจำแนกแยกแยะการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางระบบนิเวศของพื้นที่ รวมทั้งยึดมั่นในความเชื่อและจารีตเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเล ความรู้และความทรงจำนี้สืบทอดจากบรรพบุรุษและส่งสมมาจากประสบการณ์ ปัจจุบันการเดินทางและทำมาหากินทางทะเลถูกจำกัดลงเนื่องจากเหตุปัจจัยหลายประการ ทำให้ความรู้พื้นบ้านด้านนิเวศทางทะเลลดความหมายและความสำคัญลง และทำให้ความรู้นี้ขาดการสืบสานต่อ ผลที่ตามมาคือความละเอียดอ่อนในด้านการดำรงวิถีที่สอดคล้องกับธรรมชาติก็ลดลงและอัตลักษณ์ของมอแกน อาทิ เรือกำบังมอแกนที่ผูกโยงกับวิถีเร่ร่อนทางทะเลแบบดั้งเดิมก็ลดความหมายลงไปด้วยเช่นกัน

“โลก” ของชาวมอแกนในปัจจุบันนี้จึงเป็นภาพร่างที่มีขนาดหดแคบลงทั้งในเรื่องของพื้นที่การใช้ประโยชน์ทำมาหากิน หรือเส้นทางเดินเรือ รวมถึงการลดคุณค่าความรู้ของพวกเขาที่มีต่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อมรอบตัว จากภาวะคุกคามที่มีต่อความรู้พื้นบ้านของชาวมอแกน